

Sygn. akt IV U 812/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 listopada 2015 roku

Sąd Okręgowy w Tarnowie – Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Natalia Lipińska

Protokolant: Sylwia Wardzała

po rozpoznaniu w dniu 25 listopada 2015 roku w Tarnowie na rozprawie

sprawy z odwołania M. M.

od decyzji Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Placówka Terenowa
w T.

z dnia 3 sierpnia 2015 roku nr (...)

w sprawie M. M.

przeciwko Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Placówka Terenowa
w T.

o prawo do emerytury rolniczej

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje odwołującej się M. M. prawo do emerytury rolniczej od dnia
20 lipca 2015 roku.

Sygn. akt IV U 812/15

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Okręgowego w Tarnowie

z dnia 25 listopada 2015 r.

Decyzją z dnia 3 sierpnia 2015 r., nr (...), Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, na podstawie przepisów
ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r.

o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2015 r. poz. 704), załatwiając wniosek z dnia 6 lipca 2015 r., odmówił M.
M. przyznania prawa do emerytury rolniczej, ponieważ wnioskodawczynie udowodniła okres ubezpieczenia wynoszący
jedynie 29 lat, 11 miesięcy

i 16 dni, a ponadto nie zaprzestała prowadzenia działalności rolniczej, ponieważ jej mąż posiada gospodarstwo rolne
o powierzchni przekraczającej hektar fizyczny i hektar przeliczeniowy. W stażu ubezpieczeniowym Kasa uwzględniła
wnioskodawczynie okres podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników od 11 października 1973 r. do 21 marca 1976
r. i od 1 stycznia 1988 r. do 5 lipca 2015 r.

Odwołanie od tej decyzji wniosła M. M., domagając się jej zmiany

i przyznania prawa do emerytury rolniczej. W uzasadnieniu odwołująca podniosła, że osiągnęła 30-letni okres
ubezpieczenia rolniczego opłacając składkę za trzeci kwartał 2015 r. i zaprzestała prowadzenia działalności rolniczej,

ponieważ otrzymane od rodziców gospodarstwo rolne położone w M. przekazała swoim dzieciom. Podkreśliła przy tym, że od kilku lat nie utrzymuje kontaktów z mężem, nie pracuje w jego gospodarstwie i nie korzysta z dochodów z tego gospodarstwa, nie ma z mężem wspólnego konta bankowego i żadnych wspólnych środków finansowych. W piśmie procesowym z dnia 29 września 2015 r. (data wpływu) odwołująca wskazała, że znajduje się w separacji faktycznej ze swoim mężem J. M.. Od dnia ślubu nie prowadzi z mężem gospodarstwa rolnego i z nim nie mieszka. Po ślubie zamieszkała u swoich rodziców w M., którzy potrzebowali jej pomocy, z nimi wychowała dzieci i M. do tej pory znajduje się jej ośrodek życia. W piśmie z tej samej daty odwołująca podała, że legitymuje się 30- letnim okresem podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu, ponieważ opłaciła kolejną składkę w KRUS (k. 11-12).

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. Podtrzymując argumentację zawartą w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji podniósł, że na dzień złożenia wniosku odwołująca nie posiada wymaganego przepisami ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników 30- letniego okresu ubezpieczenia wymaganego do przyznania jej wcześniejszej emerytury rolniczej. Wskazał też, że na dzień złożenia wniosku odwołująca nie zaprzestała prowadzenia działalności rolniczej, ponieważ jej mąż jest właścicielem gospodarstwa rolnego o powierzchni ponad 14 hektary i z tego tytułu podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników, a ponadto brak jest jakichkolwiek dokumentów potwierdzających, że również odwołująca nie prowadzi działalności rolniczej.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny sprawy:

Odwołująca M. M., urodzona (...) w dniu (...) ukończyła 55 lat życia.

dowód:

- dokumenty zgromadzone w aktach KRUS,

Mąż odwołującej J. M. na podstawie prawomocnego aktu własności ziemi z dnia 20 marca 1978 r. Nr (...)wydanego przez Naczelnika Gminy D., stał się z mocy samego prawa właścicielem działek oznaczonych w ewidencji gruntów numerami: (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...) i (...)o łącznej powierzchni 3,13 hektarów fizycznych (3,53 hektarów przeliczeniowych). W dniu 30 sierpnia 2005 r. J. M. darował swojemu bratu J. M. (2) nieruchomość składającą się z działki numer (...) o powierzchni 0,27 hektara, zabudowanej starym domem mieszkalnym, położoną w D.w gminie D.. Od tego czasu J. M. był właścicielem gospodarstwa rolnego o powierzchni 2,86 hektarów fizycznych. Obecnie wielkość jego gospodarstwa wynosi 12,02 hektarów fizycznych, co stanowi 14,46 hektarów przeliczeniowych. J. M. podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy jako rolnik od 1 stycznia 1983 r.

dowód:

- akt własności ziemi Nr (...)z dnia 20.03.1978 r.- k. 32 akt KRUS dot. J. M.,
- karta ewidencyjna ubezpieczonego J. M.- k. 1 akt KRUS dot. J. M.,
- akt notarialny Repertorium A Numer: (...) z dnia 30.08.2005 r.- k. 34-35 akt KRUS dot. J. M.,
- oświadczenie J. M. z dnia 04.12.2008 r.- k. 36 akt KRUS dot. J. M.,
- karta ewidencyjna płatnika z dnia 06.07.2015 r.- k. 20 akt KRUS dot. M. M. ((...)),

J. M. prowadzi gospodarstwo rolne, którego jest właścicielem. Odwołująca podlegała ubezpieczeniu społecznemu rolników z tytułu pracy w gospodarstwie rolnym męża jako małżonka rolnika od 1 stycznia 1988 r. do 31 marca 2012 r. W tym czasie składki na ubezpieczenie społeczne rolników opłacał za nią mąż J. M.. Początkowo odwołująca pracowała w gospodarstwie rolnym męża, a potem już mu tylko w prowadzeniu tego gospodarstwa pomagała.

dowód:

- karta ewidencyjna ubezpieczonej M. M.- k. 2 akt KRUS dot. J. M.,
- zaświadczenie z dnia 06.07.2015 r.- k. 13-19 akt KRUS dot. M. M. ((...)),
- pismo wewnętrzne KRUS z dnia 29.07.2015 r.- k. 43 akt KRUS dot. M. M. ((...)),
- zeznania świadka J. M.- 00:15:02,

W dniu 18 września 1991 r. odwołująca otrzymała od rodziców tytułem darowizny nieruchomości położoną w M. w gminie B. o łącznej powierzchni 3,39 hektarów. Od 11 października 1973 r. do 21 marca 1976 r. pracowała w tym gospodarstwie. W dniu 14 października 2008 r. odwołująca sprzedała niezbudowaną nieruchomość składającą się z działki nr (...) o powierzchni 0,07 hektara, położoną w M. w gminie B..

dowód:

- akt notarialny Repertorium A Numer: (...) z dnia 18.09.1991 r.- k. 3-4 akt KRUS dot. M. M. ((...)),
- dokumenty dotyczące pracy odwołującej w gospodarstwie rolnym rodziców- k. 11-16 akt KRUS dot. M. M. ((...)),
- akt notarialny Repertorium A Numer: (...) z dnia 14.10.2008 r.- k. 5-6 akt KRUS dot. M. M. ((...)),
- zeznania odwołującej M. M.- 00:25:35,

W 2012 r. J. M. poinformował odwołującą, że nie będzie już opłacał za nią składek w KRUS. Stwierdził, że wnioskodawczyni sama powinna uiszczać za siebie składki na ubezpieczenie społeczne rolników. W związku z tym, że małżonkowie nie mieszkali razem, odwołująca, która faktycznie nie pomagała już mężowi w prowadzeniu gospodarstwa, wystąpiła do KRUS o wyłączenie jej z ubezpieczenia społecznego rolników z tytułu pracy w gospodarstwie rolnym męża. W dniu 10 maja 2012 r. złożyła w KRUS wniosek o objęcie jej od 1 kwietnia 2012 r. ubezpieczeniem społecznym rolników z tytułu pracy we własnym gospodarstwie rolnym o powierzchni 2,22 hektarów przeliczeniowych oświadczając, że nie pracuje już w gospodarstwie męża, ponieważ z nim nie mieszka i od kwietnia 2012 r. zamierza sama opłacać za siebie składki na ubezpieczenie rolnicze. Oświadczenie to odwołująca złożyła będąc uprzedzoną o odpowiedzialności karnej za fałszywe zeznania.

dowód:

- wniosek o objęcie ubezpieczeniem społecznym rolników z dnia 10.05.2012 r.- k. 2 akt KRUS dot. M. M. ((...)),
- oświadczenie odwołującej z dnia 10.05.2012 r.- k. 8 akt KRUS dot. M. M. ((...)),
- zeznania świadka J. M.- 00:15:02,
- zeznania odwołującej M. M.- 00:25:35,

W związku ze złożeniem w dniu 10 maja 2012 r. w KRUS oświadczenia o zaprzestaniu pracy w gospodarstwie rolnym męża, decyzją z dnia 17 maja 2012 r. odwołująca wyłączona została z ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego oraz ubezpieczenia emerytalno- rentowego od 1 kwietnia 2012 r. Jednocześnie, decyzją tą stwierdzono ustanie obowiązku opłacania składek przez J. M. za odwołującą. Mąż odwołującej otrzymał tę decyzję i przestał opłacać składki na ubezpieczenie społeczne rolników za żonę. Decyzją z tego samego dnia, tj. 17 maja 2012 r., w związku z oświadczeniem o rozpoczęciu pracy we własnym gospodarstwie rolnym o powierzchni powyżej 1 hektara przeliczeniowego, od 1 kwietnia 2012 r. odwołująca objęta została ubezpieczeniem społecznym rolników w pełnym zakresie i zobowiązana do opłacania składek na to ubezpieczenie. Od decyzji tych żadna ze stron nie wywiodła odwołania i stały się one ostateczne.

dowód:

- decyzja z dnia 17.05.2012 r.- k. 61 akt KRUS dot. J. M.,
- decyzja z dnia 17.05.2012 r.- k. 11 akt KRUS dot. M. M. ((...)),
- zeznania świadka J. M.- 00:15:02,
- zeznania odwołującej M. M.- 00:28:13,

Po ślubie, tj. po 9 sierpnia 1986 r., J. M. i M. M. zamieszkali oddzielnie. Odwołująca z dziećmi została w domu rodzinnym w M., a jej mąż w swoim domu rodzinnym w Dziewinie. Każde z nich prowadziło oddzielne gospodarstwo domowe. Odwołująca i jej mąż nie mają rozwodu, ani separacji. Nie łączą ich żadne sprawy finansowe, ani osobiste. Małżonkowie nie posiadają wspólnego konta. Od kwietnia 2012 r. odwołująca nie pracuje w gospodarstwie rolnym męża, nie pomaga mu w prowadzeniu tego gospodarstwa i nie korzysta z plonów pochodzących z gospodarstwa męża. J. M. nie partycypował w kosztach utrzymania odwołującej, ani ich dzieci. J. M. i M. M. nie utrzymują ze sobą kontaktów.

dowód:

- zeznania świadka J. M.- 00:15:02, 00:20:09, 00:22:42,
- zeznania odwołującej M. M.- 00:30:55,

W dniu 11 maja 2015 r. odwołująca sprzedała swoją nieruchomość utworzoną z działki numer (...)o powierzchni 0,30 hektara, położoną w M. w gminie B.. W dniu zaś 19 czerwca 2015 r. darowała swoim dzieciom K. M. i T. S. do ich majątków osobistych nieruchomość o łącznej powierzchni 1,22 hektara. Syn otrzymał nieruchomość utworzoną z działek numer: (...), (...),(...) i (...)o łącznej powierzchni 0,68 hektara, zaś córka nieruchomość utworzoną z działki numer: (...)o powierzchni 0,24 hektara. Na podstawie wymienionych wyżej umów w 2015 r. odwołująca wyzbyła się własności nieruchomości o powierzchni 1,22 hektara, pozostawiając sobie działki o łącznej powierzchni poniżej 1 hektara przeliczeniowego.

dowód:

- akt notarialny Repertorium A Numer:(...)z dnia 11.05.2015 r.- k. 26-28 akt KRUS dot. M. M. ((...)),
- akt notarialny Repertorium A Numer: (...) z dnia 19.06.2015 r.- k. 29-31 akt KRUS dot. M. M. ((...)),
- zeznania odwołującej M. M.- 00:28:13,

W dniu 6 lipca 2015 r. odwołująca wystąpiła do KRUS z wnioskiem o emeryturę rolniczą. W tym samym dniu, tj. 6 lipca 2015 r., złożyła w KRUS oświadczenie, że zbyła pole stanowiące jej własność, pozostawiając sobie 0,71 hektara fizycznego, tj. 0,98 hektara przeliczeniowego. W oświadczeniu podała, że nie zamieszkuje z mężem i nie pracuje w jego gospodarstwie o powierzchni 12,02 hektarów fizycznych, nie ma z mężem rozvodu ani podziału majątku. Oświadczenie to ubezpieczona złożyła będąc uprzedzoną o odpowiedzialności karnej za fałszywe zeznania. W dniu 6 lipca 2015 r. odwołująca złożyła również w KRUS wniosek o objęcie jej dobrowolnie ubezpieczeniem społecznym rolników w pełnym zakresie z tytułu prowadzenia gospodarstwa rolnego o powierzchni 0,98 hektara przeliczeniowego, przedkładając w Zakładzie akty notarialne z dnia: 11 maja 2015 r. i 19 czerwca 2015 r. oraz zaświadczenie Wójta Gminy B. o wielkości gruntu z dnia 29 czerwca 2015 r.

dowód:

- wniosek o emeryturę rolniczą z dnia 06.07.2015 r.- k. 1 akt KRUS dot. M. M. (...),
- oświadczenia odwołującej z dnia 06.07.2015 r.- k. 34-35 akt KRUS dot. M. M. (...),
- wniosek o objęcie ubezpieczeniem społecznym rolników z dnia 06.07.2015 r.- k. 22 akt KRUS dot. M. M. (...),
- akt notarialny Repertorium A Numer: (...) z dnia 11.05.2015 r.- k. 26-28 akt KRUS dot. M. M. (...),
- akt notarialny Repertorium A Numer: (...) z dnia 19.06.2015 r.- k. 29-31 akt KRUS dot. M. M. (...),
- zaświadczenie Wójta Gminy B. z dnia 29.06.2015 r.- k. 32 akt KRUS dot. M. M. (...),

Przed organem rentowym wnioskodawczyni udowodniła okres podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników wynoszący 29 lat, 11 miesięcy i 16 dni od

11 października 1973 r. do 21 marca 1976 r. i od 1 stycznia 1988 r. do 5 lipca 2015 r.

W piśmie wewnętrznym z dnia 24 lipca 2015 r. Wydział Świadczeń Oddział T. zwrócił się do KRUS Placówki Terenowej w B. o wyjaśnienie, dlaczego odwołująca została objęta ubezpieczeniem od 1 stycznia 1988 r. skoro związek małżeński zawarła w dniu

9 sierpnia 1986 r. W piśmie podano, że właścicielem gospodarstwa jest mąż ubezpieczonej J. M. na podstawie aktu własności ziemi z dnia 20 marca 1978 r. W piśmie wewnętrznym z dnia 29 lipca 2015 r. Placówka Terenowa w B. poinformowała Wydział Świadczeń Oddział w T., że z przekazanej jej z Urzędu Gminy w D. dokumentacji wynika, iż M. M. została objęta ubezpieczeniem społecznym rolników

i opłacała składki z tego tytułu od 1 stycznia 1988 r. Brak jest natomiast jakichkolwiek informacji o opłacaniu przez nią składek w latach 1986-1987. W piśmie wskazano, że ubezpieczona poinformowana została o konieczności przedłożenia w Placówce Terenowej dokumentów potwierdzających opłacanie składek na ubezpieczenie w Urzędzie Gminy do dnia 31 grudnia 1987 r. Odwołująca dokumentów takich nie przedłożyła.

dowód:

- decyzja z dnia 03.08.2015 r. wraz z załącznikiem- k. 39-40 akt KRUS dot. M. M. (...),
- pisma wewnętrzne KRUS z dnia: 24.07.2015 r. i 29.07.2015 r.- k. 37-38 akt KRUS dot. M. M. (...),

Decyzją z dnia 23 lipca 2015 r., w oparciu o przedłożone dokumenty w postaci aktów notarialnych z dnia: 11 maja 2015 r. i 19 czerwca 2015 r., zaświadczenia Wójta Gminy B. o wielkości gruntu z dnia 29 czerwca 2015 r. oraz oświadczenia z dnia 6 lipca

2015 r. odwołująca wyłączona została z obowiązkowego ubezpieczenia społecznego rolników od 19 czerwca 2015 r. Decyzją z tego samego dnia, tj. 23 lipca 2015 r., objęta została dobrowolnie na swój wniosek ubezpieczeniu społecznemu rolników w pełnym zakresie od 19 czerwca 2015 r. Od decyzji tych żadna ze stron nie wywiodła odwołania i stały się one ostateczne. Odwołująca uiszcza w KRUS składki na dobrowolne ubezpieczenie społeczne rolników. W dniu 29 lipca 2015 r. opłaciła składkę za III kwartał 2015 r.

dowód:

- decyzje z dnia 23.07.2015 r.- k. 38-39 akt KRUS dot. M. M. ((...)),
- pismo KRUS z dnia 29.09.2015 r.- k. 13 as,
- adnotacja uczyniona na zaświadczeniu z dnia 06.07.2015 r.- k. 9 akt KRUS dot. M. M. ((...)),
- zeznania odwołującej M. M.- 00:28:13,

Stan faktyczny w sprawie Sąd ustalił w oparciu o dowody dokumentów, zeznania świadka i odwołującej.

Sąd pozytywie ocenił dowody z dokumentów, których autentyczność oraz wiarygodność, jak również poprawność materialna i formalna nie budziły wątpliwości, zaś ich treść i forma nie były kwestionowane przez strony postępowania. Brak było zatem jakichkolwiek podstaw, także takich, jakie należałoby uwzględnić z urzędu, aby dokumentom tym odmówić właściwego im znaczenia dowodowego.

Zeznania świadka J. M. i odwołującej M. M., którzy wskazali na okoliczności istotne z punktu widzenia rozstrzygnięcia, Sąd uznał za wiarygodne w całości. Zeznania te zasługiwały na walor pełnej wiarygodności, gdyż wzajemnie ze sobą korespondowały, były wewnętrznie spójne, logiczne, a przy tym przekonujące w świetle zasad logiki i doświadczenia życiowego. Znalazły też pełne odzwierciedlenie w treści dokumentów zgromadzonych w aktach KRUS, które posłużyły Sądowi do ustalenia stanu faktycznego sprawy.

Sąd Okręgowy rozważył, co następuje:

Odwołanie od zaskarżonej decyzji 3 sierpnia 2015 r., w świetle ustalonego stanu faktycznego i obowiązujących przepisów prawa, zasługiwało na uwzględnienie.

Kwestią wymagającą rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie było ustalenie, czy odwołująca M. M. spełnia warunki konieczne do przyznania jej prawa do emerytury rolniczej.

Przesłanki nabycia prawa do tego świadczenia zostały wymienione w art. 19 ust. 2 i art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2015 r. poz. 704). Przepis art. 19 ust. 2 powołanej ustawy wymaga, aby ubezpieczony rolnik, który ubiega się o przyznanie mu emerytury rolniczej spełnił łącznie następujące warunki: 1) osiągnął wiek 55 lat, jeśli jest kobietą, albo 60 lat, jeśli jest mężczyzną; 2) podlegał ubezpieczeniu emerytalno- rentowemu przez okres co najmniej 30 lat, a ponadto, by 3) zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej.

W zaskarżonej decyzji Kasa podniosła, że na dzień złożenia wniosku o emeryturę rolniczą, co miało miejsce w dniu 6 lipca 2015 r., ubezpieczona nie spełniła dwóch ostatnich z wymienionych wyżej warunków, a mianowicie nie podlegała ubezpieczeniu emerytalno- rentowemu przez okres co najmniej 30 lat i nie zaprzestała prowadzenia działalności rolniczej, ponieważ jej mąż posiada gospodarstwo rolne o powierzchni przekraczającej hektar fizyczny i przeliczeniowy.

Jeżeli chodzi o kwestię związaną z zaprzestaniem prowadzenia przez ubezpieczoną działalności rolniczej, to jak wynika z analizy akt KRUS, została ona przesądzona przez samą Kasę wcześniejszymi decyzjami.

Przepis art. 19 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników nie zawiera definicji zaprzestania prowadzenia działalności gospodarczej. Definicję tę można jednak odnaleźć w art. 28 ust. 4 powołanej ustawy. Zgodnie z treścią tego przepisu, uznaje się, że emeryt lub rencista zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej, jeżeli ani on, ani jego małżonek nie jest właścicielem (współwłaścicielem) lub posiadaczem gospodarstwa rolnego w rozumieniu przepisów o podatku rolnym i nie prowadzi działu specjalnego, nie uwzględniając: 1) gruntów wydzierżawionych, na podstawie umowy pisemnej zawartej co najmniej na 10 lat i zgłoszonej do ewidencji gruntów i budynków, osobie niebędącej: a) małżonkiem emeryta lub rencisty, b) jego zstępnym lub pasierbem, c) osobą pozostającą z emerytem lub rencistą we wspólnym gospodarstwie domowym, d) małżonkiem osoby, o której mowa w lit. b lub c; 2) gruntów trwale wyłączonych z produkcji rolniczej na podstawie odrębnych przepisów, w tym zalesionych gruntów rolnych; 3) gruntów i działów specjalnych należących do małżonka, z którym emeryt lub rencista zawarł związek małżeński po ustaleniu prawa do emerytury lub renty rolniczej z ubezpieczenia; 4) własności (udziału we współwłasności) nieustalonej odpowiednimi dokumentami urzędowymi, jeżeli grunty będące przedmiotem tej własności (współwłasności) nie znajdują się w posiadaniu rolnika lub jego małżonka.

Zaprzestanie prowadzenia działalności rolniczej ma znaczenie w zakresie wysokości otrzymywanych świadczeń. Część składkowa wypłacana jest w każdych okolicznościach, zaś wypłata części uzupełniającej emerytury lub renty rolniczej ulega zawieszeniu w przypadku prowadzenia działalności rolniczej.

Przepis art. 28 ust. 4 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników należy interpretować w powiązaniu z art. 6 pkt 1 i 3 tej ustawy, w którym podmiotem ubezpieczenia nie jest właściciel lub posiadacz gospodarstwa rolnego, lecz wyłącznie osoba prowadząca działalność rolniczą w posiadanym gospodarstwie rolnym, a ponadto w zgodzie z art. 38 ust. 1 zawierającym domniemanie, iż właściciel gruntów zaliczonych do użytków rolnych lub zarejestrowany jako dzierżawca takich gruntów prowadzi na nich działalność rolniczą (por. wyrok SN z dnia 10 stycznia 2007 r., III UK 121/06, LEX 948794; wyroki SA w Warszawie: z dnia 17 czerwca 2009 r., III AUa 255/09, Apel.-W-wa 2009/4/20, z dnia 27 listopada 2006 r., III AUa 728/06, OSA 2008/1/1 i z dnia 8 grudnia 2004 r., III AUa 598/04, OSA 2006/1/2). Jest to ustawowe domniemanie, które stanowi środek prawny dla ustalenia, czy zachodzą ustawowe przesłanki świadczeń. Podkreślić należy, iż przesłanki te nie dotyczą własności gospodarstwa rolnego, ale zaprzestania prowadzenia działalności rolniczej. Z kolei co to jest działalność rolnicza określa- na zasadzie definicji ustawowej- art. 6 pkt 3 ustawy, zgodnie z którym jest to działalność w zakresie produkcji roślinnej lub zwierzęcej, w tym produkcji ogrodniczej, sadowniczej, pszczelarskiej, rybnej i leśnej.

Ustanowiona w powołanym wyżej przepisie zasada domniemania prawnego nie może być traktowana jako element definiujący prowadzenie działalności rolniczej. Nie jest to więc formuła zrównująca na potrzeby ustalania świadczeń sytuację własności gospodarstwa rolnego z sytuacją prowadzenia działalności rolniczej. Domniemanie to jest natomiast użytecznym narzędziem w praktyce ustalania przesłanek prawa do świadczeń w tym sensie, że ustalenie, iż wnoszący o ich przyznanie pozostaje nadal właścicielem gospodarstwa rolnego, wystarcza- na zasadzie omawianego domniemania- do ustalenia, że nadal prowadzi on działalność rolniczą.

Przy ustalaniu podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników, ustawowe domniemanie, że właściciel gruntów zaliczanych do użytków rolnych prowadzi działalność rolniczą, może być obalone odpowiednimi dowodami (por. wyrok SN z dnia 30 listopada 2005 r., I UK 59/05, OSNP 2006/19-20/310).

Uzyskanie możliwości pobierania pełnego świadczenia może zależeć tylko (i zależy) od zaprzestania prowadzenia działalności rolniczej, zatem właściciele gruntów innych niż wymienione w art. 28 ust. 4 pkt 1-7 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników mogą dowodzić, że nie są już rolnikami, gdyż nie prowadzą na nich działalności rolniczej

(por. wyroki SN: z dnia 6 października 2009 r., II UK 46/09, LEX nr 583814 i z dnia 10 stycznia 2007 r., III UK 121/06, LEX nr 948794).

Pomimo redakcji przepisu art. 28 ust. 4 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r.

o ubezpieczeniu społecznym rolników, orzecznictwo Sądu Najwyższego i Sądów Apelacyjnych odnośnie jego interpretacji jest więc od wielu lat jednolite. W uchwale z dnia

6 maja 2004 r., II UZP 5/04 (OSNP 2004/22/389) Sąd Najwyższy stwierdził, że wypłata części uzupełniającej świadczenia rolnika- gdyż w tej akurat sprawie rozpatrywał kwestię nie prawa do świadczenia, ale wypłaty części emerytury- który będąc właścicielem lub posiadaczem gospodarstwa rolnego faktycznie nie prowadzi w nim działalności rolniczej

w rozumieniu art. 6 pkt 3 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników nie ulega zawieszeniu na podstawie art. 28 ust. 1 i 3 w związku z ust. 4 tej ustawy.

W tego typu sprawach należy zatem badać, czy rolnik faktycznie prowadzi działalność rolniczą, a nie tylko kwestie własności, czy posiadania gospodarstwa rolnego.

Okoliczność zatem, że mąż odwołującej jest właścicielem gospodarstwa rolnego

o powierzchni przekraczającej hektar fizyczny i przeliczeniowy nie stanowi o tym, że ubezpieczona prowadzi działalność rolniczą. Zauważyć ponadto należy, że odwołująca miała prawo dowodzić, że w dniu złożenia do KRUS wniosku o emeryturę rolniczą nie prowadziła

z mężem jego gospodarstwa.

W niniejszej sprawie jednak kwestie te przesądzone zostały przez Kasę w 2012 r.

W dniu 17 maja 2012 r. Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Rolników wydała bowiem wobec J. M. decyzję stwierdzającą ustanie ubezpieczenia społecznego rolników w zakresie ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego, a także ubezpieczenia emerytalno- rentowego dla M. M. od 1 kwietnia 2012 r. oraz ustanie obowiązku opłacania za nią składek od tego dnia. Z treści tej decyzji wynika, że w związku ze złożeniem w dniu 10 maja 2012 r. przez M. M. oświadczenia pod rygorem odpowiedzialności karnej o zaprzestaniu pracy w gospodarstwie rolnym J. M. od

1 kwietnia 2012 r., Kasa w oparciu o przepisy art. 36 ust. 1 pkt 1 oraz art. 3a, art. 7 i art. 16 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników orzekła, jak

w sentencji decyzji. Od decyzji tej żadna ze stron nie wywiodła odwołania i stała się ona ostateczna, podobnie jak druga decyzja Kasy z tego samego dnia. Decyzją tą stwierdzono podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników i obowiązek opłacania składek na ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie, a także ubezpieczenie emerytalno- rentowe dla M. M. od 1 kwietnia 2012 r. W decyzji podano, że w związku ze złożeniem w dniu 10 maja 2012 r. przez odwołującą oświadczenia pod rygorem odpowiedzialności karnej o zaprzestaniu pracy w gospodarstwie rolnym męża od 1 kwietnia 2012 r. i rozpoczęciu od tego dnia pracy w swoim gospodarstwie rolnym o powierzchni powyżej 1 hektara przeliczeniowego, Kasa w oparciu o przepisy art. 36 ust. 1 pkt 1 oraz

art. 3, art. 7 i art. 16 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników orzekła, jak w sentencji decyzji.

Kwestia zaprzestania prowadzenia przez odwołującą działalności rolniczej została zatem przesądzona ostatecznymi decyzjami KRUS, z których wynika, że z dniem 1 kwietnia 2012 r. odwołująca wyłączona została z ubezpieczenia społecznego rolników z tytułu pracy w gospodarstwie rolnym swojego męża.

Decyzje z dnia 17 maja 2012 r. są wiążące dla innych organów, w tym sądów.

W wyroku z dnia 29 stycznia 2008 r., I UK 173/07 (OSNAPiUS 2009/5-6/78) Sąd Najwyższy podniósł, że sąd ubezpieczeń społecznych jest związany ostateczną decyzją, od której strona nie wniosła odwołania w trybie art. 477⁹ k.p.c., ani nie podważyła jej skuteczności w inny prawem przewidziany sposób.

Przeprowadzone w sprawie dowody z zeznań świadka J. M. i odwołującej M. M. potwierdziły, że stan stwierdzony ostatecznymi decyzjami z dnia 17 maja 2012 r. nie uległ zmianie. Z zeznań świadka i ubezpieczonej wynika, że po dniu wydania tych decyzji do chwili obecnej, także po sprzedaży oraz przekazaniu w 2015 r. przez odwołującą części jej gospodarstwa dzieciom, wnioskodawczyni nie pracowała w gospodarstwie rolnym swojego męża, nie pomagała mu w prowadzeniu tego gospodarstwa i nie korzystała z plonów pochodzących z gospodarstwa męża.

W przypadku odwołującej przesłanka zaprzestania prowadzenia działalności rolniczej, tak w stosunku do gospodarstwa męża, jak i jej własnego gospodarstwa na dzień złożenia wniosku o emeryturę, została więc spełniona. W dniu 11 maja 2015 r. ubezpieczona sprzedała bowiem nieruchomości utworzoną z działki numer (...) o powierzchni 0,30 hektara, zaś w dniu 19 czerwca 2015 r. darowała swoim dzieciom K. M. i T. S. do ich majątków osobistych nieruchomości o łącznej powierzchni 1,22 hektara, pozostawiając sobie działki o łącznej powierzchni poniżej 1 hektara przeliczeniowego.

Jeżeli chodzi o przesłankę co najmniej 30-letniego okresu podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu wskazać należy, że przed organem rentowym ubezpieczona wykazała na dzień złożenia wniosku o emeryturę, tj. 6 lipca 2015 r., 29 lat, 11 miesięcy i 16 dni ubezpieczenia rolniczego od 11 października 1973 r. do 21 marca 1976 r. i od 1 stycznia 1988 r. do 5 lipca 2015 r. Do udowodnienia 30 lat podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu zabrakło jej zatem 14 dni.

Analiza akt organu rentowego prowadzi jednak do wniosku, że decyzją z dnia 23 lipca 2015 r. odwołująca objęta została od dnia 19 czerwca 2015 r. dobrowolnym ubezpieczeniem społecznym rolników w pełnym zakresie na swój wniosek z uwagi na posiadanie gruntów rolnych o powierzchni 0,71 hektara fizycznego, co stanowi 0,98 hektara przeliczeniowego, a zatem gruntów o powierzchni mniejszej niż 1 hektar przeliczeniowy (art. 7 ust. 2 i art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników). Również ta decyzja jest ostateczna i wiąże inne organy, w tym sądy.

Kasa zaliczyła wnioskodawczyni do stażu ubezpieczeniowego okres od 19 czerwca 2015 r. do 5 lipca 2015 r. Po dacie 5 lipca 2015 r. odwołująca nadal podlegała ubezpieczeniu społecznemu rolników, z tym, że na wniosek, przez co najmniej 14 dni, a tyle brakowało jej do wykazania 30 lat ubezpieczenia emerytalno-rentowego. Odwołująca 30-letni okres podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu osiągnęła w dniu 19 lipca 2015 r. - w związku z czym, zmieniając zaskarżoną decyzję, Sąd przyznał jej prawo do emerytury rolniczej od dnia następnego, czyli od 20 lipca 2015 r.

Odwołująca, jak wynika z adnotacji uczynionej przez pracownika KRUS na zaświadczeniu z dnia 6 lipca 2015 r. dotyczącym okresów podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników, okresów podlegających zaliczeniu oraz wysokości opłaconych składek, opłaciła składkę na ubezpieczenie społeczne rolników za trzeci kwartał 2015 r. (k. 9 akt KRUS dot. M. M. (...)).

W myśl art. 52 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, do przyznawania świadczeń z ubezpieczenia i do ich wypłaty stosuje się odpowiednio przepisy regulujące przyznawanie i wypłatę odpowiednich świadczeń przysługujących pracownikom i członkom ich rodzin. Zgodnie z art. 100 ust. 1 i art. 129 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2015 r. poz. 748 ze zm.), prawo do świadczeń określonych w ustawie powstaje z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa, a świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu.

Postępowanie sądowe w sprawach dotyczących ubezpieczenia rentowego wszczynane jest w rezultacie odwołania wniesionego od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Ma więc ono charakter odwoławczy. Jego przedmiotem jest ocena zgodności z prawem-

w aspekcie formalnym i materialnym- decyzji wydanej przez organ rentowy na wniosek ubezpieczonego lub z urzędu. Jest zatem postępowaniem kontrolnym. Badanie owej legalności decyzji i orzekanie o niej jest możliwe tylko przy uwzględnieniu stanu faktycznego i prawnego istniejącego w chwili wydawania decyzji. Mówiąc inaczej, o zasadności przyznania lub odmowy przyznania świadczenia decydują okoliczności istniejące w chwili ustalania do niego prawa. Postępowanie dowodowe przed sądem jest postępowaniem sprawdzającym, weryfikującym ustalenia dokonane przez organ rentowy.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się jednak, że reguła ta nie ma charakteru absolutnego, stoi bowiem w opozycji do wynikającej z art. 316 § 1 k.p.c. generalnej zasady aktualności orzeczenia sądowego. Zgodnie bowiem z treścią art. 316 § 1 k.p.c., podstawą rozstrzygnięcia jest stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy, zaś stan rzeczy brany pod uwagę przez sąd przy wydaniu wyroku obejmuje podstawę faktyczną i podstawę prawną wyroku (wyroki SN: z dnia 13 marca 1997 r., II CKN 70/96, OSNC 1997/8/113 i z dnia 8 lutego 2006 r., II CSK 153/05, LEX nr 192012).

W obu zakresach decydujące znaczenie ma więc chwila orzekania. Zasada badania legalności decyzji ma zatem uzasadnienie tylko wtedy, kiedy odwołanie się do normy

art. 316 § 1 k.p.c. wypaczałoby charakter postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych i prowadziłyby do jaskrawego pominięcia odrębności tego postępowania poprzez całkowite pozbawienie znaczenia postępowania administracyjnego poprzedzającego postępowanie sądowe. Opisaną w jego treści zasadę można by zastosować, jedynie w sytuacji, kiedy organ rentowy nie kwestionował pozostałych przesłanek warunkujących realizację prawa do świadczenia emerytalnego, a zmiana przepisu w tym zakresie byłaby spełnieniem się ostatecznie z przesłanek prawa do realizacji świadczenia (por. wyroki SN z dnia 10 marca 1998 r., II UKN 555/97, OSNAPiUS 1999/5/181, z dnia 25 stycznia 2005 r., I UK 152/04, OSNP 2005/17/273 i z dnia 2 sierpnia 2007 r., III UK 25/07, OSNP 2008/19-20/293).

Chociaż więc zasadą jest, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych sądy badają stan faktyczny i prawny w danej sprawie na dzień wydania zaskarżonej decyzji, to orzecznictwo Sądu Najwyższego dopuszcza możliwość stosowania w tej kategorii spraw przepisu art. 316 § 1 k.p.c., a zatem możliwość przyjęcia spełnienia przesłanek niezbędnych do nabycia prawa do emerytury najpóźniej do chwili wyrokowania w danej sprawie.

W uzasadnieniu wyroku z dnia 24 marca 2015 r., I UK 279/14 (LEX nr 1678957) Sąd Najwyższy podniósł, że z przepisu art. 316 § 1 k.p.c. wynika ogólna zasada obowiązująca

w postępowaniu cywilnym, zgodnie z którą podstawą rozstrzygnięcia jest stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy. Nie budzi wątpliwości, że „stan rzeczy”

w rozumieniu powyższego przepisu obejmuje również stan prawny. Na gruncie spraw

z zakresu ubezpieczeń społecznych powyższa reguła doznaje weryfikacji z tego względu, że postępowanie sądowe w tych sprawach wszczynane jest na skutek odwołania wniesionego od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, które zastępuje pozew. Postępowanie to ma zatem charakter odwoławczy, a jego przedmiotem jest ocena zgodności z prawem wydanej decyzji. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się jednak, że zasada ta nie ma charakteru absolutnego. Ma ona bowiem uzasadnienie tylko wtedy, kiedy odwołanie się do art. 316 § 1 k.p.c. wypaczałoby charakter postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych

i prowadziłyby do jaskrawego pominięcia odrębności tego postępowania przez całkowite pozbawienie znaczenia postępowania administracyjnego poprzedzającego postępowanie sądowe. Niebezpieczeństwa takiego nie ma w sytuacji, kiedy spełnienie się ostatecznie

z przesłanek prawa do świadczenia w trakcie postępowania sądowego jest oczywiste

i niekwestionowane przez organ rentowy. W wyroku tym Sąd Najwyższy powołał się na szereg swoich wcześniejszych orzeczeń z 1998 r., 2004 r., 2005 r. 2007 r. i 2012 r. W wyroku z dnia 12 kwietnia 2012 r., II UK 235/11 (OSNP

2013/7-8/87) podkreślił, że odstępstwo od zasady badania legalności decyzji na dzień jej wydania jest szczególnie uzasadnione

w przypadku oceny prawa do świadczenia uzależnionego między innymi, od warunku rozwiązania stosunku pracy, co oznacza, że jeżeli do rozwiązania stosunku pracy doszło

w trakcie postępowania sądowego, to możliwe było ustalenie prawa do świadczenia.

W niniejszej sprawie Sąd poglądy te podziela, w związku z czym zastosował regułę wynikającą z art. 316 § 1 k.p.c.

Przyjął, że spełnienie przez odwołującą przesłanki

z art. 19 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników w postaci 30 lat podlegania ubezpieczeniu emerytalno- rentowemu nastąpiło w dniu 19 lipca 2015 r.

W tym stanie faktycznym i prawnym stwierdzić należało, że zaskarżona decyzja z dnia 3 sierpnia 2015 r. nie była zasadna, a odwołanie zasługiwało na uwzględnienie.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie powołanych przepisów prawa oraz

art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., Sąd zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał odwołującej prawo do emerytury rolniczej od dnia 20 lipca 2015 r.